

Per una defensa ciutadana dels drets socials

Els últims episodis protagonitzats pel Tribunal Constitucional en relació a les suspensions de diferents lleis referides a drets socials –com el decret contra la pobresa energètica o la llei de l'habitatge– posen de manifest, un cop més, sota quina fragilitat legal estem atenent les demandes socials i l'emergència que, avui, pateixen moltes persones al nostre país. En el marc d'un procés constituent, sigui de reforma de la Constitució espanyola o del procés a Catalunya, és un bon moment per reflexionar sobre aquesta situació.

Malgrat els constants atacs que han patit l'educació i la sanitat públiques al nostre país, és palès que hi ha drets de primera i drets de segona. El dret a la salut o a l'educació són drets inqüestionables per a una gran part de la ciutadania, que es resisteix a acceptar discursos desmantelladors de serveis públics i universals que gaudeixen de gran prestigi. Però quan parlem del dret a l'habitatge, el dret a la llum i al gas, el dret a l'atenció a la dependència, o el dret a disposar d'uns ingressos mínims, la percepció i la realitat canvien. Aquests drets socials bàsics no tenen la mateixa consideració, ni grau de protecció, ni garantia legal que la resta de drets fonamentals. I, per això mateix, els últims anys han sigut més vulnerables, més fàcils de deteriorar, en un context de desigualtats creixents en què molts ciutadans no assolixen els mínims que els permeten una vida digna. Un exemple és la reforma expressa de l'article 135 de la Constitució espanyola, que, a causa de les polítiques d'austeritat, supedita els drets a l'estabilitat pressupostària,

una circumstància que ha afeblit tots els drets, especialment els socials.

Ho hem comprovat també amb els constants recursos del govern de l'Estat contra lleis socials emanades del nostre Parlament, i les suspensions automàtiques del Constitucional. Aquest greuge ens porta a denunciar que un dels preus que cal pagar per l'estabilitat pressupostària és renunciar a la cobertura universal d'alguns drets socials bàsics. Si aquesta cobertura existís, la situació social a Catalunya seria avui molt diferent. Si no defensem i enfortim aquests drets, la nostra societat esdevé i esdevindrà més feble, més insegura i més fragmentada.

La realitat és que actualment a Espanya la majoria dels drets socials no són tractats com a drets fonamentals, perquè ni tenen les mateixes garanties ni ho són des del punt de vista de la seva aplicació, atès que es vinculen exclusivament a la discrecionalitat del legislador i de l'administració, i de les lleis i reglaments que els desenvolupen. És a dir, no hi ha un contingut constitucional que limiti l'actuació de les administracions i de les institucions polítiques. Aquest fet significa la fallida sencera del model institucional que segons la Constitució havia de garantir un estat social democràtic de dret. En altres països, com Itàlia o Portugal, en aquests anys de crisi també s'han produït poques reaccions institucionals i jurisdiccionals, però quan s'han produït han sigut més fortes i contundents que en el cas espanyol. A

ORIOL ILLA

PRESIDENT DE LA TAULA D'ENTITATS DEL TERCER SECTOR SOCIAL

NÚRIA CARRERA

DEGANA DEL COL·LEGI OFICIAL DE TREBALL SOCIAL DE CATALUNYA

ORIOL RUSCA

PRESIDENT DEL CONSELL DE L'ADVOCACIA CATALANA

Els drets socials han d'assolir un grau d'efectivitat i protecció com tenen altres drets fonamentals

Espanya, en canvi, les poques reaccions dels tribunals o dels poders públics d'aquests últims anys han sigut tímides i insuficients, i només s'han produït per la forta pressió social quan les situacions han sigut molt extremes.

La conclusió a què s'arriba és que no hem d'esperar una transformació del comportament institucional, sinó que hem d'impulsar el reconeixement dels drets socials al més alt nivell, mitjançant la seva constitucionalització, perquè això permeti garantir-los. Aquest és el missatge principal que les tres institucions signants vam voler llançar el 31 de març, en una concorreguda jornada que vam organitzar a Barcelona per debatre sobre aquestes qüestions.

A Europa es constitucionalitzen drets des del segle XVIII, i hem parlat de la constitucionalització de drets socials durant tot el segle XX. Després d'un llarg parèntesi, sortosament al nostre país vivim ara l'emergència de debats ciutadans

entorn de processos constituents que busquen nous acords sobre el nostre marc de convivència, cohesió i pau social. Es tracta de debats que fa moltes dècades que no es produïen i que tenen relació, en part, amb la crisi del model socioeconòmic construït a Espanya després de la Transició. Després del 1978, per tant, el debat constitucional actual –tant a Catalunya com a Espanya– ens obre per primer cop una oportunitat per plantejar l'actualització o substitució d'un marc normatiu –la Constitució espanyola– configurat en un moment en què alguns drets socials tenien molt menys reconeixement polític, cultural i social del que tenen actualment.

Reclamem, doncs, que aquests drets fonamentals de segona assolixin en un futur proper el grau d'efectivitat, protecció i garantia que ja tenen altres drets fonamentals. Ens cal fer passos endavant per a la defensa i el reconeixement de drets socials com l'habitatge, els subministraments bàsics com l'electricitat, l'aigua i el gas, l'atenció a les persones en situació de dependència, o la garantia d'uns ingressos mínims per a totes les persones i famílies. Com? Per mitjà del seu ple reconeixement en un text constitucional.

En un moment en què l'increment dramàtic de la precarietat i les desigualtats ens ho posen més difícil, en què els recursos disminueixen, i en què gran part de la nostra ciutadania veu el futur amb incertesa, les tres institucions signants estem compromeses, més que mai, amb aquesta defensa i enfortiment de drets socials tan necessaris per garantir la dignitat de totes les persones.

